

Restaurátorský průzkum a záměr na obnovu klempířských, pasířských a kovářských prvků 6. NP radniční věže v Kroměříži

Zadavatel: Město Kroměříž, Velké nám. 115/1, 767 01 Kroměříž

Zhotovitel: Ing. Jiří Kmošek, Kmošek & Kmošek, s.r.o., Na Lánech 15, 570 01 Litomyšl

Datum: 6. 1. 2025

1.1 Evidenční údaje

1.1.1 Lokalizace památky

Název památky: radnice

Kraj: Zlínský kraj

Okres: Kroměříž

Obec: Kroměříž

Adresa: Velké náměstí 1 č.p. 115/1

Parcelní st.: 217

Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP: 33021/7-6009 - radnice

1.1.2 Údaje o památce

Autor stavby: neznámý

Datace stavby/přestavby: Dvoupatrová radnice s vysokou hranolovou věží a představeným dvouramenným schodištěm, situovaná v jižní partii Velkého náměstí. Původní renesanční objekt, vystavěný ve dvou fázích v 16. a 17. století byl do dnešní podoby upraven ve 20. století.

1.1.3 Údaje o akci

Vlastník, investor a zadavatel: Město Kroměříž, Velké nám. 115/1, 767 01 Kroměříž

Předchozí restaurátorský průzkum a studie: Stavebně historický průzkum, Kroměříž, Radnice a bývalý pivovar (Velké náměstí 1, Prusinovského 2, Kovářská 1), Archaia Brno o.p.s., 2016.

1.1.4 Údaje o dokumentaci

Dokumentaci zpracoval: Ing. Jiří Kmošek

Počet stran textu a příloh: 11 stran textu

Uložení dokumentace: elektronická verze - autor dokumentace, investor, NPÚ ÚOP v Kroměříži

.....

Ing. Jiří Kmošek

Obsah

1.1	Evidenční údaje	2
1.1.1	Lokalizace památky	2
1.1.2	Údaje o památce	2
1.1.3	Údaje o akci	2
1.1.4	Údaje o dokumentaci	2
1.2	Popis objektu	4
1.3	Popis současného stavu a poškození kovových prvků vrcholové části věže	6
1.4	Závěr z průzkumu	6
1.5	Záměr na obnovu – kovové prvky vrcholové části věže	10

1.2 Popis objektu

Radnice na Velkém náměstí č. 1 (k. ú. Kroměříž) je situována na exponovaném místě v nároží s Kovářskou ulicí. Jedná se o urbanisticky velmi hodnotnou, ve svém jádru renesanční stavbu. Nárožní dvoupatrová budova je obrácena hlavním průčelím do náměstí. V ose budovy předstupuje z uliční linie polovinou své hmoty hranolová věž završená otevřeným ochozem s balustrovým zábradlím, do něhož částečně zasahují ciferníky hodin. Okraj střechy v podobě stlačené helmy s polygonálními lucernami (v korouhvičce je proražen letopočet 1654) nesou dřevěné hranolové pilířky osazené na kamenném parapetu zábradlí.¹

Renesanční věž byla v 90. letech 20. století opravena. Cennými stavebními detaily jsou dva kamenné vstupní portály z Velkého náměstí do 2. NP a do prostoru vřetenového schodiště. Dále jde o pozdně barokní či raně klasicistní svlakové prkenné dveře s původním kováním osazené do renesančního kamenného portálu ústícího z vřetenového schodiště do 4NP. Zaslepené dřevěné barokní okénko s původním kováním v 5NP. Zastropení 4. NP a 5. NP. Horizontálně uložený kamenný portál do 6. NP. Nejhodnotnější částí věže je celé 6. NP s někdejší bytem věžníka, zde by neměly být prováděny žádné výraznější stavební zásahy. Z památkového hlediska je také mimořádně hodnotný barokní krov z roku 1654.²

V 6. NP se nachází otevřený ochoz, které tvoří kamenné balustrádové zábradlí s parapetem a dřevěné hranolové pilířky, vynášející okraj střechy. Všechny historické dřevěné části ochozu 6. NP jsou dubové a datované provedeným dendrochronologickým průzkumem do roku 1649/1650.³ Toto zjištění je v souladu s letopočtem 1654 proraženým na korouhvičce.

---

¹ Kolařík, V., Merta, D., Peška, M.: Stavebně historický průzkum, Kroměříž, Radnice a bývalý pivovar (Velké náměstí 1, Prusinovského 2, Kovářská 1). Archaia Brno o.p.s., 2016, str. 5.

² Kolařík, V., Merta, D., Peška, M.: Stavebně historický průzkum, Kroměříž, Radnice a bývalý pivovar (Velké náměstí 1, Prusinovského 2, Kovářská 1). Archaia Brno o.p.s., 2016, str. 40.

³ Kyncl, T.: Dendrochronologická analýza vzorků. In: Kolařík, V., Merta, D., Peška, M.: Stavebně historický průzkum, Kroměříž, Radnice a bývalý pivovar (Velké náměstí 1, Prusinovského 2, Kovářská 1). Archaia Brno o.p.s., 2016, str. 47-49.

Obrázek 1 Kroměříž, radnice, 1884, foto Wilhelm Sonntag (uloženo v Muzeu Kroměřížska, F 1561).

Obrázek 2 Kroměříž, Prusinovského ulice, pohled k radnici. 30. léta 20. století? (uloženo v Muzeu Kroměřížska, F 1382).

Obrázek 3 Radniční věž v Kroměříži, foto Zdeněk Novák. 60. léta 70. století (uloženo v Muzeu Kroměřížska, i.č. F 1636).

Obrázek 4 Celkový pohled na objekt radniční věže v Kroměříži, 2024.

1.3 Popis současného stavu a poškození kovových prvků vrcholové části věže

---

Pořízení fotografické dokumentace aktuálního stavu klempířských a kovářských prvků horní části radniční věže byl proveden v prosinci 2024 pracovníky MÚ v Kroměříži pomocí vysokozdvížné plošiny.

Měděná krytina střešního pláště v podobě stlačené helmy a polygonálních luceren nevykazuje výraznější stopy po mechanickém poškození. Měděný plášť je pokryt souvislou vrstvou korozních produktů na bázi síranů a uhličitánů mědi, které měděný povrch velmi dobře pasivují. V horních partiích a ve styčích s železnými kovářskými prvky je povrch měděné krytiny kontaminován korozními produkty železa. Na měděném oplechování jsou patrné drobné defekty typu lokálně prasklých pájených spojů (Obrázek 5 a 10) a uvolnění nebo úplná absence profilovaných měděných prvků tvořících ozdobné římsy luceren (Obrázek 6 – 8). Na některých místech jsou patrné nevhodně použité měděné hřeby pro ukotvení měděného oplechování (Obrázek 9). V lucernách je patrná velmi intenzivní kontaminace holubím trusem z důvodu nefunkčnosti instalovaných záchytných sítí (Obrázek 11 a 12). Holubí trus působí velmi agresivně na povrch měděného oplechování a zároveň i na dřevěné konstrukční prvky.

Horní lucerna je zakončena kovanou špicí s měděnou a zlacenou makovicí, prolamovanou korouhví a měděnou hvězdicí osazenou na vrcholu špice. Tvar špice zachycený na fotografii z roku 1884 (Obrázek 1) byl pravděpodobně mírně odlišný, přičemž stav z 30. let 20. století již odpovídá aktuálnímu zchovalému tvaru. Na fotografii z roku 1884 je parné zakončení vrcholové části špice hvězdicí a blíže neurčeným tělesem podobajícím se makovici.

Kované prvky špice kompletně postrádají jakoukoliv povrchovou úpravu a dochází k jejich nerovnoměrné korozi a kontaminaci měděných prvků korozními produkty železa (Obrázek 13 – 15). Z mechanického hlediska se zdají být kované prvky v pořádku. Mechanickou funkčnost prolamované korouhve nebylo možné ověřit, stejně jako přítomnost pozůstatků původní povrchové úpravy. Jako problematický bod je nutné označit styk kovaných prvků s měděným opláštěním, kde lze předpokládat vznik galvanického článku, vedoucího k intenzivnějšímu koroznímu poškození železných prvků (Obrázek 18). Měděná tepaná makovice vykazuje drobné mechanické defekty spojené s průstřely a proražením otvoru pro vedení hromosvodu. Na povrchu makovice je patrná víceméně souvislá vrstva zlacení v ohni (Obrázek 17). Měděná tepaná hvězdice na vrcholu špice je pokryta nerovnoměrnou vrstvou korozních produktů železa. Na jejím povrchu je možné předpokládat vrstvu původního zlacení v ohni, která nebyla vizuálním průzkumem rozpoznána.

1.4 Závěr z průzkumu

- 1) Měděná krytina až na drobné defekty a absentující profilované zdobné části říms plní svou funkci a nevyžaduje výměnu. V rámci plánovaného komplexního zásahu doporučujeme provést detailní revizi všech falcovaných spojů a jednotlivých prvků oplechování.
- 2) Vnitřní prostory luceren je doporučeno opatřit novými ochrannými sítěmi proti vniknutí ptactva.
- 3) Kovaná špice nesoucí prolamovanou korouhev, měděnou makovici a měděnou hvězdici vyžaduje kompletní demontáž, provedení rozšířeného stratigrafického průzkumu, ošetření v dílenských prostorách a instalaci na původní místo.
- 4) Veškeré styčné plochy mezi měděnými a železnými prvky je nutné vodivě izolovat a předejít riziku vzniku galvanického článku.

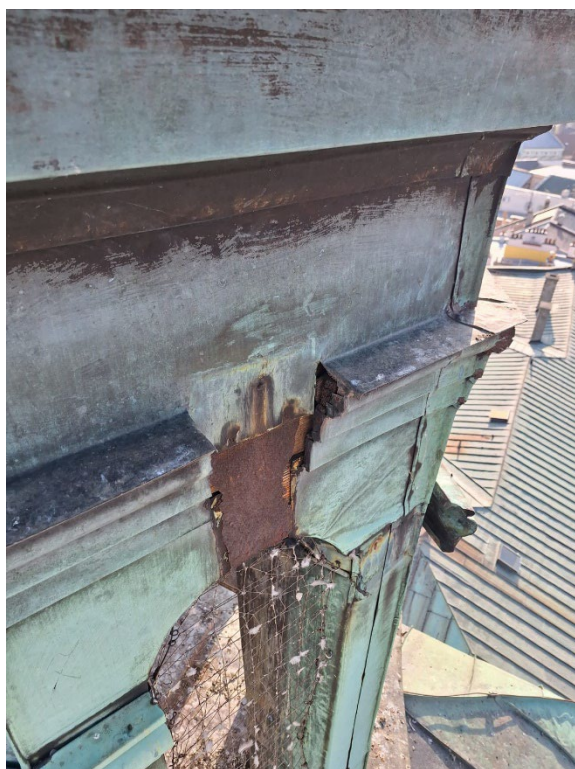
Obrázek 5 Detail poškození krytky žlabového háku.

Obrázek 6 Detail uvolněného profilovaného oplechování římsy sanktusníku.

Obrázek 7 Detail uvolněného a chybějícího profilovaného oplechování římsy sanktusníku.

Obrázek 8 Detail chybějícího profilovaného oplechování římsy sanktusníku.

Obrázek 9 Detail železných spojovacích prvků (hřebů) měděného oplechování.

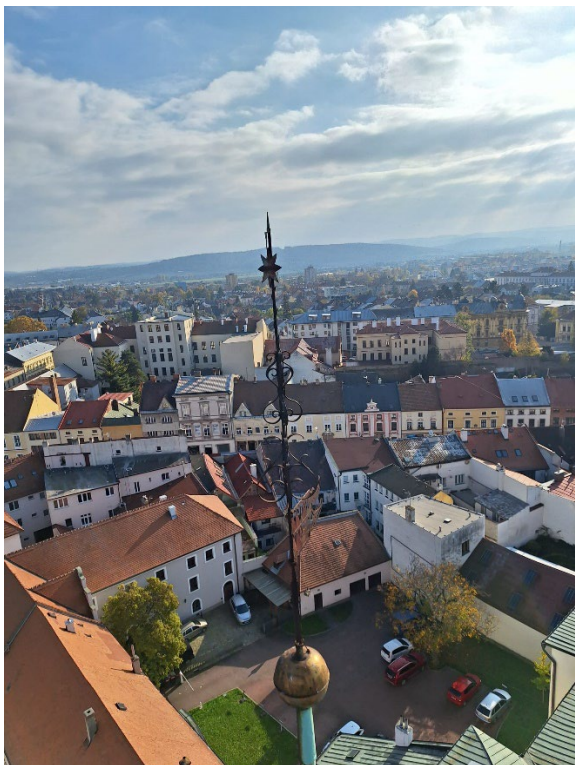
Obrázek 10 Detail prasklého cínovaného spoje měděného oplechování.

Obrázek 11 Detail nefunkční ochranné sítě proti vniknutí ptactva.

Obrázek 12 Detail kontaminace vnitřní části horního sanktusníku trusem ptactva a absence oplechování na vnitřní straně dřevěných sloupků.

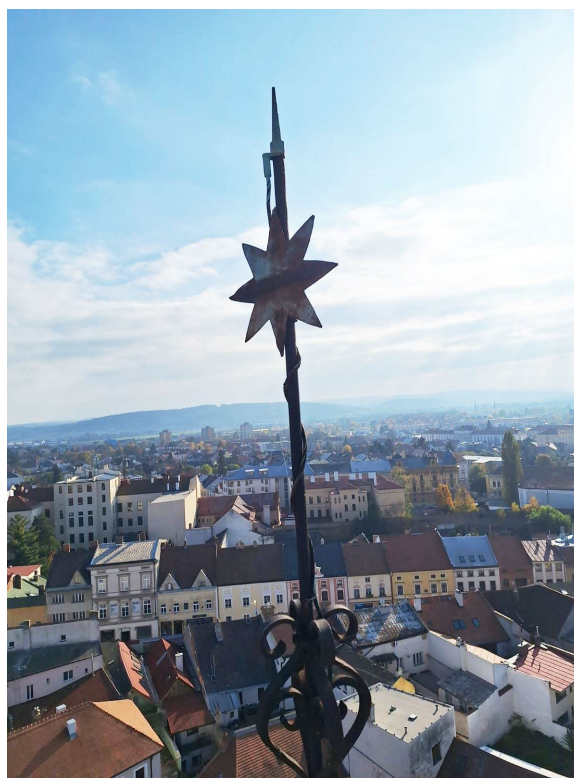
Obrázek 13 Celkový pohled na vrcholovou kovanou špici s korouhví.

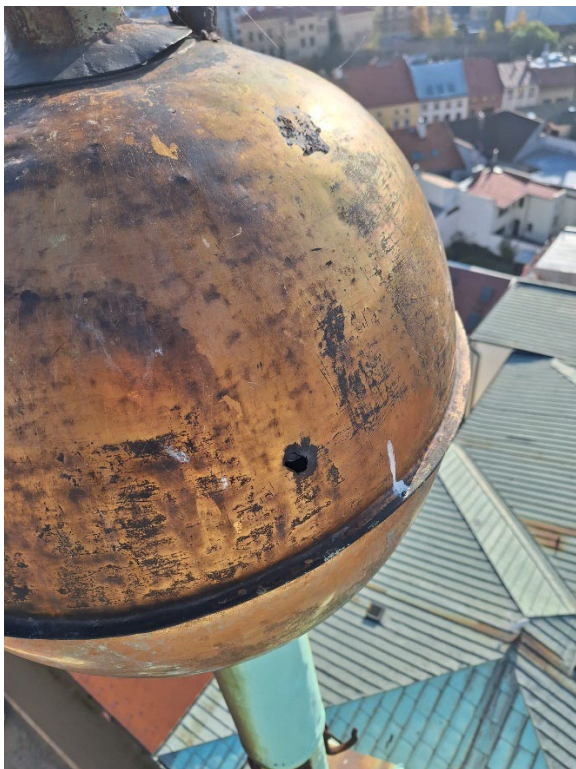
Obrázek 14 Detail spodní části kované špice.

Obrázek 15 Detail spodní části kované špice.

Obrázek 16 Detail horní části kované špice s měděnou hvězdí.

Obrázek 17 Detail poškození měděné a zlacené makovice.

Obrázek 18 Detail ukotvení kovaného trnu v horní části měděné makovice.

1.5 Záměr na obnovu – kovové prvky vrcholové části věže

Koncepce záměru obnovy vychází z výsledků a zjištění provedeného restaurátorského průzkumu a ze zkušeností, restaurátorských zásad a technologických postupů použitých při obnově obdobných prvků u jiných budov. Zásahy na klempířských prvcích měděné krytiny a oplechování luceren předpokládají účast klempíře specializujícího se na rekonstrukci střešních plášťů historických budov. Zásah na kované špici s korouhví by měl provádět restaurátor s povolením MK na restaurování uměleckořemeslných kovářských nebo pasířských děl.

Měděná krytina:

1. Provedení detailní revize klempířských prvků střešního pláště.
2. Doplnění chybějících měděných prvků dle zachovalých předloh (profilované římsy, oplechování vnějších a vnitřních částí luceren).
3. Obnova poškozených pájených spojů klempířských prvků.
4. Nahrazení všech železných spojovacích prvků za měděné.
5. Eliminace vodivých spojů mezi měděným oplechováním a kovanými železnými prvky například vložením teflonové pásky a aplikace vhodné povrchové úpravy železných prvků.

Kovaná špice

6. Demontáž kované špice a její restaurování v ateliéru
7. Provedení rozšířeného stratigrafického sondážního a laboratorního průzkumu zachovalých povrchových úprav na kovaných prvcích špice, prolamované korouhvi a tepané měděné makovici a hvězdici s cílem určit nejstarší zachovalou povrchovou úpravu jednotlivých prvků.

8. Očištění korozních produktů z železných prvků tryskáním jemným abrazivem a aplikaci reverzibilní antikorozní povrchové úpravy epoxiesterovou barvou plněnou práškovým zinkem a finálního barevného polyuretanového emailu dle výsledku stratigrafického průzkumu.
9. V případě potřeby doporučujeme doplnit chybějící nebo silně poškozené kované prvky přesnými tvarovými kopiemi dle zachovalých předloh.
10. Kovanou prolamovanou korouhev je nutné mechanicky rozvolnit a dle technických možností zajistit její plynulé otáčení kolem osy.
11. Očištění korozních produktů mědi a železa z povrchu měděných tepaných prvků prostřednictvím chelatačních rozpouštědel v kombinaci s mechanickým čištěním mosaznými jemnými kartáčky a plavenou křídou.
12. Otvory v měděné makovici je doporučeno z vnitřní strany zapájet nízko tavitelnou pájkou.
13. Přezlacení původně zlacených měděných prvků technikou zlacení plátkovým zlatem (trojitě v ryzosti min. 23 karátů) na mixtion. Povrch měděných prvků před zlacením doporučujeme opatřit vrstvou zinkofosfátové základové barvy a svrchního barevného polyuretanového emailu v odstínu žluté.

Obecná doporučení:

14. Fotodokumentace: pořizování průběžné fotodokumentace v jednotlivých fázích zásahu.
15. Postup veškerých prací bude průběžně konzultován s pověřeným odborným pracovníkem Národního památkového ústavu.
16. Vypracování restaurátorské dokumentace: o restaurování bude podle §10 odstavce 4 prováděcí vyhlášky č. 66/88 k zákonu o státní památkové péči č. 20/1987Sb. vypracována restaurátorská zpráva s fotodokumentací, pokud budou realizované práce v režimu restaurování. Zpráva bude vypracována ve dvou kopiích + CD, pokud nebude dohodnuto jinak.